

I. Kitēb-i jālwā (Das Buch der Offenbarung).

کتاب آشوب

کتاب آشوب

١. ٢. ٣. ٤. ٥. ٦. ٧. ٨. ٩. ١٠. ١١. ١٢. ١٣. ١٤. ١٥. ١٦. ١٧. ١٨. ١٩. ٢٠. ٢١. ٢٢. ٢٣. ٢٤. ٢٥. ٢٦. ٢٧. ٢٨. ٢٩. ٣٠. ٣١. ٣٢. ٣٣. ٣٤. ٣٥. ٣٦. ٣٧. ٣٨. ٣٩. ٤٠. ٤١. ٤٢. ٤٣. ٤٤. ٤٥. ٤٦. ٤٧. ٤٨. ٤٩. ٥٠. ٥١. ٥٢. ٥٣. ٥٤. ٥٥. ٥٦. ٥٧. ٥٨. ٥٩. ٦٠. ٦١. ٦٢. ٦٣. ٦٤. ٦٥. ٦٦. ٦٧. ٦٨. ٦٩. ٧٠. ٧١. ٧٢. ٧٣. ٧٤. ٧٥. ٧٦. ٧٧. ٧٨. ٧٩. ٨٠. ٨١. ٨٢. ٨٣. ٨٤. ٨٥. ٨٦. ٨٧. ٨٨. ٨٩. ٩٠. ٩١. ٩٢. ٩٣. ٩٤. ٩٥. ٩٦. ٩٧. ٩٨. ٩٩. ١٠٠.

Fig. 1. Livre de la Révélation. — Yezidi.

٧٦٨
—
٢

гэллє к'урда чадьре хва нодыртыв. Эскәр р'оже пинк-
да пәдьчу, р'ыһ'аг дьбу. Чар р'ожа шунда ише шәвє ж-
кәре урьє һ'ыцуми сншәре Р'оме у эскәре ми кыр. Бу
гьрминийа т'она, т'әдрә-т'әдрә т'әдә, хьрминийа нулемйотә;
әш пәвал, ч'на у бәст т'әп һ'ыддан. Нәлә-пәлә бьрндары
бу, қижинийа қомандары бу, һ'әкәм дьыр, мәки эскәр
пешда һәр'ә.

Алайа мә гәрәкє бьдунә пашта эскәре Р'оме же бь-
тәнда. Мә хва нәләзинд, мәки бьд дини һ'әкәме сәрәк р.
е кә готыбу.

— мәки һ'ыи пө нәкє пәдәлшыв, әлє қомандары т'ә-
ви сәр қоблькє дәрхьм .

Әм пәваләкә эсар'и дьчун, мәки кәсәк мә пәбнә
Әш шәр'е мын бәр ч'ә'вє хва дит, әт р'ожа пешта э'ф
търсйам: у мын хвәр'а дьгот.

Гәлө, чьма әз һатьмә ии шәр'и, чи мын, чи шәр'?

Уи чихи һәрдө хушке мын у гьрие мәи к'әлә бира
мын. Нәспе әз лє сйар дьбум, һәспәки қазахәйи бьльнд бу,
әзи һәлә һє шаһьл бум, мын п'ук һәсп пәдьқәфәлинд, шәр-
на һәспе әз дьбьрьм, чьнара һәсє дькьрьм, зьраве мын дьдә-
тийә...

Тә дө р'ож дәрбәд бу, әз һин бум, қә хәма мын ишебу
Мын хва пешта қазиһи һ'ыцум дькьр, дьчум. Әм кә һ'әвәки
к'әгьнә мын эскәре Р'оме, шәрәкє бу шәр'е дәстәшурә
(атака), мын жи шурє хва к'ьшанд, хва дьрежи маи кыр.

Әм һє дьчун к'урайа пышта эскәре Р'оме... Ә'һин
we р'єдә қәзийәкә мәмын сәре мын дәстдә.

Ә'w р'йа кә әм тәдә дьчун, мын пашкьр, хәлфим
чымкә к'әчәри әз ханандьм, р'єкә дьлє ишани мын дит.
Әвә ч'йана зәдәтє к'брдә буи, һ'әлар ишиа, р'йа к'әна.
к'әна пез у дөвәр тє һәбу, мәрьвє пәбәләд бу карьбу р'є
шанкьра, бьхаләфшә.

Пәй we хә пәфандькє қомандары-сәркәре алайа мә
бәи и'бәра хва мын пәдәтин. Уана т'әре, мын қәстәпа әш
хәпәрдә, әз дө қ'әләкє дьрәстәтәм, дөвәр ишәтә маы дө

Fig. 4. Caractères cyrilliques d'Arménie.

میری بیبزم باش من به بن وفتل بکن ایجاری او معددی نکرارا کولویی
 دهنه حضورا میر عزدین ایجاری میر ژ کولویی قله بیرسبار دکنن کورو چه
 دیبزی ایجاری کلو دیبزیتن کو میر اصح نو دی من بکوژی میر دیبزیتن
 کو نو دی البته بیس کوشتن چاره نه ایجاری کلو دیبزیتن کو میر
 معلومی ته به بنن کواغه نیزوکی چل سالانه کو من خدمت دکرواغا غسل
 ودستبیرا نه من نای هرجه قدری کو اقا غسل دستبیری من زبوی نه
 اینابه معاز الله بری من میونیه نیما وی آقی وزبوی نه باش اینابه
 اقه از دیبزمه ته هرجه غسل ودستبیر ونیزید کو نه حتی نها کری نه او
 هوژی دابین ودینی نه دای بطلان تو اغان نیزید چل سالان فضا بکه
 وقع بزانه کو از دزمن دینی نه بومه لکو مایی کو دزمنی جانی نه ومن
 ضا کوشتن زی نه معلومی ته زی بیتن کو من اقه اهانتا چل سالان
 دکل ته کری به من نو ژ خدی میران رورش کری به از ژی نیسه قتل
 کرین ضم نه ایجاری میر عزدین قوی زبده نی ته فضی وبغو رادیتن
 کولویی ددنه بر خاپران ودکوژنبن وبغو ژی ژبوی فی خیرا هانی کو
 کولویی چل سالان ومانی اهانت وخیانت کری به قوی زبده ملول
 ومغنون دبتن کو اقی قلهی منده نیزید من دابه فسادی از دی چوای
 بکم ایجاری ملان کونیه میر عزدین کو زبوی کفارنا فی شولی بمحرمه
 مدرسه یکی بنا بکه دبتن کو خدی تعالی ته عفو بکنن وکناهد ته به بخشن
 ایجاری فی الواقع اوی میر عزدین خاصه زبوی فی شولی مدرسه یگ
 بنا کری به و او قانید کللی لی وقف کری نه وحالا نها ژی او مدرسه حیه

Fig. 5. Transcription arabe ancienne.

• کابرا به کی شاتری هه مو « نهجه حوجه » باا پیا اهورت . جوه خرهمن
 مهجو پاشا ونی : « پاشا فسکه زه و په کتی گوتی چه مه کتی ، « ده این مه
 پیا بده نه یکم وه نیر که کاهو ، ناله کو پسان تینه وه گشتی فون نه کیتی ،
 بائیر خومان نه وررین وه سر گوران سن مه زه کانا . بو جلی کاهو گواوی
 نیزی سردگی باوکیان ده نیری ا » مه جو پاشاش نه فرموی : نهجه نهو
 زه و په کاهوی تیا نابا نهو جین به که لک دبت ۲ .
 نهجهش نهلی : « پاشا ا من کدریک و تو کدریک وه فوره کتی
 چه مه پاشا نهوه ندهی کروت بو نیرم له لونی ماو کازینه وه ، کاهوی وایری نیرک
 وایست له خهوا نه پوی ! » پاشا دست نه کا به یکه نین وئیر هیچ تالی .
 • علی خانی نه رکوانی له بغدادا نه چینه چیشته خانه به ک ، له گهل
 چینه کانا زه بیتونیشی به چه تالی که وه بو دانه نین . به چه تالی دبت و بزهی
 زه پتون ، همرچه ند چه تاله کتی بو دانه هینته وه زه پتون وه ککو به چه
 کوروشک له زریارا نه کاو به و تاوه داخل نه یینه وه و بهرنا کوری ا .
 • شاگردی چینه خانه که چاری له م به زمه نه پیا هه دبت و چه تاله کتی لئ وه
 نه گری به که و خار ثاره ی ده نکه زه پتونی ا که کاو زه پتون نه پیا به سر
 چه تاله وه نه بندا به دست علی خانه وه نه لی فرمو .
 • علی خانیش نه لی : « کوروه باو حیز : نه گهر من شه کتم نه نه کرد
 بانو ناروا به تیا به و بشگر تیا به ، ئیر ترور فیزی چی نه کتی ۱۲ . » .

• • •

• کابرا به کی ریوار ری که ونه لای باخیشکی هه نغیرو دلی لئ چو ،
 لایداو دهستی کرد به هه نغیر خواردن . زوری پیا نه جو پیرئیشکی له ولاره
 لئ پیدا بو دهستی کرد به جیو پیا دانی ، که نهو هه نغیره بو نه خوی ۲ .
 کوروه هیچ دهنگی نه کردو هه ر خه ریشکی هه نغیر خواردن خوی بو .
 پیرئین پیا لئ هه لیرزی . کوروه ئیر خوی پیا را گیر نه کرا ونی :

Fig. 6. Transcription arabe moderne.

- jeri hatgê şkeria
 şad u-peşji suvar zeva hatia
 rābū şad u-peşji kulav demudua.
 şad u-peşji balgi zera amia,
 5 şad u-peşji qalme zera dagirtua,
 gumgūna qalve zera kīlāndia,
 şad u-peşji finjāne qalve vāhyatua,
 şad u-peşji sūng zehāspe vānra qutāna
 şad u-peşji jehōr zera amia,
 10 dah paz zera şar¹¹⁾ zākeria,
 şāva-lū hvarina
 ve şavē nevistua,
 ditrā rōzē dah paz zera şar¹¹⁾ zākeria.
 vē rōze rōza-hya qalāndia.
 15 āhic hāfī rōzā -imāla āhmāde şūng rānīstina
 rōzā hāstē rābūn kāre-hya keria,
 hār-eg rābū hāspē-hya mahās keria,
 pāše mahāsce galvāşin keria,
 pāše galvāşine timār keria,
 20 zīn l-şyr piştē dānina.
 rābūn eçkē-hya hēlānina,
 şir -ipīstā-hya sedāndina,
 rābūn hār-şad u-peşji şivār lūna,
 rūme-hya bēdāstē-hya girtina,
 25 zekōnē şarabi dārkāttina.
 -ipīstā māla (şarš u-tālāne āhmāde şūng lēlatua¹²⁾,
 şirš u-tālānē āhmāde şūng vābūria.
 vē rōze hatā ivāre āzōtia,
 vē şavē ronīstina.
 30 ditrā rōzē sūbahi āzōtina,
 hatā evārt cōina,
 vē rōze dīca āzōtina,

¹¹⁾ *Mer.* şar (şhar). *Est dicitur s. durch Einwirkung des folgenden & in š übergenommen?* — ¹²⁾ *so später mit U.: «jatabulum, trinken sie vor sich!» Uxpr. veldina so nach unten p. 206. Z. 3.*

Sul 23

KURDISH DIALECT STUDIES

23. La pās baxērātīn ū hūmat lēy pīrsī, 'yā šēx, azānī pāsū bō ēī Jonāb'tī hēnāwata ēra?' wutī, 'na wallā, ay wazīr.' wutī, 'bō awa hēnāwīatī ka gulēk la bāx'tīya, pēškašī kufay bīkay.' wutī, 'ay wazīr, kiē bē, kiēī min bē, hazāri wakū kiēī min ba qurbānī kuī bē.' ka amay bīst kuī das-ba-jē ha' stā la jégāy xōy, dastī šēxul'arabī māč kīrd.

24. Har aw daqīqa bāwki kiē, wakū šēxul'arab bē, bū ha wakīlī, ba wakīlī kiē, kiēī la kuī māra kīrd. šak'rūwqūn xwārdawa, ašyāy būkēnīyān bō hāzīr kīrd, hamūyān bō pēčāyawa, bāryān kīrd bōy, hāzīryān kīrd. farmūy, 'yā šēx, imfō ēwāršamma, fōzī ēwāršamma ēyn bō bük.' wutī, 'zōr mubāraka.' du'axwāzīr lē xwāstīn. šēxul'arab garāyawa bō māli xōyān, kuīš la māli māyawa.

25. Šēxul'arab bā bigayēnīnawa māli xōyān, kuī lēra dā nīšē. šēxul'arab garāyawa bō mālawā. ka nizīkī māli xōyān bū am ēwār kufay ka la mālawā nahātīn lagālī ba šīmšērawā palāmāri bāwkyān, dā, wutyān, 'bāba, 'afabā tō ama ēīa hēnāw'ta lagāl xō, am hamū štūmaka jwāna, am hamū āltūna?' wutī, 'wallāhī, kuī xōm, xuškakatānīm dāwa ba kuī pāsāy am mamlakata 'azīma.'

26. Wutī, 'bāba gyān, ēma xuškī xōmān zāyī' nākayn, ba kuī pāsāy nādāy [nāyayn]. šēxul'arab wutī, 'ay kuī xōm, tāza kūrēka w k'rāwa, la dasmān dar ēū. š'taka abē ba 'ayba agar naydayn.' wutī, 'bāba gyān, ēma xuškī xōmān nādāy, tō kayfī xōta. imīō, imāw sēšammaya w—,' wutī, 'ēma bār akayn, lē aqāy, afōyn. pāsā ēawī dar ē [ya]! bā aw āzāya hē ha dwāy kiē, biybā.'

27. Kuī, šā ismā'īl, fōzī sēšamma ēūa xīzmatī bāwki, wutī, 'bāba gyān, amawē imfō karēk la dasgīrānīm bīdān, hālālī xōma. ašīm, ēaw'm pē akawē w agafēma dwāwa.' wutī, 'bifō, xwā āgāqārī bē.' ka lēy dā, fōi kuī—wā kuī afwā—ēng muddatēk ha sarā sōfē w ka kuī tamāšy kīrd, la šonī dasgīrānī arzēki faq-ū-taqa, hīč makānēki bō nīa w hūč šonēki bō nīa, ēōl ū hōl kas nāzānē bō ko ēōn ū bō-ko načūn.

28. Kuī marāqī kīrd, zōr xafatī xwārd. ka tamāšy kīrd, la nāw

Rhêt piyshan eden taku diywexan;
 Iytir diwane w mer-beha y miywan.

Deste y xizmetkar, liyshengdan lenil,
 Be chefte w mishkiy, seru teple zil,

Des leser xencêr, ehawe rhê y firman;
 Chi ho serbrhiyn, chi ho nan danan!

Hech kesê taze b'êt e diywexan,
 Kirnuwshêk eka, be ser danewan.

Germe diywan y shewy, begzade,
 Têkelhu pêkelh babet w made.

—5—

MELA Y DÊ LE DIYWEXAN.

MELA Y DIYWAN

Lejêr mûzera, mela y nushtawe,
 Rhiyshy ho sersing pirju bilhawe.

Qiyafet perhpawt wek kêb y kou,
 Zimany shiyriyn, seru ehawy mon.

Baz y rholiy chesh, be shyir u edeb;
 Helham shêwe y zaw y Ecem u Areb.

Ho miywan libê maye y tesella,
 Le korb y shewa, melaye w mela.

To w mela w shyir u felsefe y Islam,
 Gî rhagirtin y tawlaw y ewam,

Bê ziyad u kem, d'ênêt e pêshchaw,
 Serine y kôran le name y nuwsraw.

Ke diywan cholh huw, chuyt enaw edga,
 Des ekeyt emil xew y pashrhêgn.

Fig. 9. Transcription latine de Welbi.

tot: a

z gi-
bayt
urgln
lêyoll

i de,

Liber Tevna Mehîûrê

Rindê û Zizê ~~xwehên~~ hev û ji bavê xwe sêwl bûn.

Bavê wan Bengî axa, digel brayê wan ê mezin Zinar û bi çend pîsmamên xwe ve di wextê Şêx Seidê rehmell, di şerê biserxwebûna Kurdistanê de ji bona welat û mîletê xwe, di meydana rûmetê de, ketî bû.

Rindê sêzdeh û Zizê panzdeh salî bû. Brayê wan ê kiçik Gefo hêj nû ketî bû nehan.

Şerê biserxwebûnê ji heşt mehan bêtir ajolî bû. Eskerê kurdan bi ser Diyarbekrê de girti bûn, ketî bûn nav Xarpêtê û bajarên Kurdistanê ên din.

Ji ber ko tifaqa wan ne yek bû, mirovên wan ên xwenda ko bikarin harên serxwerabûnê bigerînin kêr bûn, û ji hêleke din jî di çend deran de bêbextî li eskerê kurdan hatî bû kirin; serxwerabûn ne çê serî û tirkan jî nû ve Kurdistanê bakur vegirtin. Serek, Şêx û mezinên kurdan bi dar ve kirin, jin û zarowên wan, bi hezaran kuştin, malên wan zext kirin.

Di vê navê de mal û gundê Bengî axa jî talan kirin û jin û zarowên wî birçî û lazî bigirtin.

Xelkê mala Bengî axa êdî nikarî bûn di cihê xwe, di gundê pêştyên xwe de bi mala.

Dêya wan, jinikeke jêhati, zarowên xwe da bû hev û guhasti bû bajarekî kiçik, li cihêkî welê ko tukeyî ew nas ne dikirin.

Dê ji sibê heta êvarê di mala xelkê de